

2021-06-08

Dnr: KS-2021/00385

Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Remiss: Boverkets promemoria - Önskemål om utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet

Umeå kommun har getts möjlighet att yttra sig över Boverkets promemoria: Önskemål om utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet.

Umeå kommuns synpunkter

En kommuns eller stads olika bebyggelsemiljöer är av stor betydelse för barns hälsa, utveckling och lärande. Detta således även gällande miljöer utanför det som normalt karaktäriseras som utemiljö inom eller i anslutning till förskolor och skolor. För Umeå kommun är barnperspektivet en fråga som prioriteras högt i alla sammanhang.

Umeå kommun avstyrker dock Boverkets önskemål om ett utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet.

I Boverkets promemoria uttrycks en vilja att genom föreskrifter kunna ställa bindande krav på kvaliteter och placering av friytor men inte på friytornas storlek. För Umeå kommun förefaller Boverkets formulerade avsikt vara något paradoxal. Detta eftersom ytans storlek på både kort och lång sikt i allmänhet skapar förutsättningar på vad som kan åstadkommas vad gäller lekanordningar, vegetation eller liknande och som också har kvalitativ betydelse för lek och utevistelse. Det är oundvikligt att i en samlad bedömning av Boverkets promemoria ställa frågan att även bindande krav på friytornas storlek kan komma att ställas framöver.

Det är centralt inom den fysiska planeringen att ta hänsyn till vardagslivets villkor för människor i olika livssituationer, där stadsmiljön ska kunna användas och vara tillgänglig utifrån en stor variation av olika behov. Umeå kommuns planeringsstrategi utgår från en helhetstanke med integrerade perspektiv för den fysiska planeringen, där även goda levnadsvillkor för barn måste tillgodoses. I tätare innerstadsområden där flertalet anspråk finns och i många fall är kritiska krävs såväl en särskild omsorg som noggranna avvägningar. Det handlar om att utifrån platsens förutsättningar skapa miljöer som bidrar till att barnen kan röra sig, leka, uppleva och växa upp, utan att utsättas för hälsorisker vilket sätter krav på anpassningar i stadsrummet och samhället i ett helhetsperspektiv. Sett till barns behov av fysisk aktivitet rör det således även om platser utanför en skolgård. I täta innerstadsområden bör dessutom nyttjande av allmän platsmark (parker, grönområden) kunna fungera som komplement till skolgårdens friyta. Rätt utformade skapas förutsättningar för ett nyttjande både på fritid och under skoltid. Umeå kommun kan i dessa sammanhang konstatera att de lokala förutsättningarna varierar både inom kommunerna och mellan storstadsregioner och glesbygdskommuner i landet. Kommunerna har även de bästa förutsättningarna att bedöma, utifrån årstid, vilka ytbehov som krävs, för exempelvis vinteraktiviteter, inom och utanför ett skolområde.

Umeå som mellanstor tillväxtkommun har en tydligt formulerad planeringsstrategi om förtätning som i grunden bygger på bebyggelsekoncentration och närhetsprincip. Den baseras på en hållbar integrerad bebyggelse- och trafikstrategi där bland annat miljövänliga transportsätt kan främjas och tätortsutbredning kan minimeras i takt med befolkningstillväxten samt bebyggelseutvecklingen. Detta skapar reella förutsättningar att prioritera exempelvis gång- samt cykeltrafik och genom att säkra trafikmiljöer anpassade efter barnens förutsättningar skapas attraktiva stadsmiljöer för barn och deras familjer. Ett säkert nät av gång- och cykelvägar som tillgängliggör viktiga platser för barnen, såsom skola, idrottsanläggningar, lekplatser och centrummiljöer, inbjuder till rörelse i vardagslivet och bidrar till bättre hälsa. Barns framtida levnadsvanor läggs dessutom tidigt. Detta innebär exempelvis att möjligheten till att kunna gå, cykla eller åka kollektivt till skolan istället för att bli skjutsad med bil, ger förutsättningar för hållbara livsmönster. Tillsammans med särskild omsorg gällande i vilka miljöer förskolor, skolor, lekplatser och liknande placeras, skapas en stadsmiljö som i sin helhet stimulerar spontanlek samt skapar utrymme för barn att upptäcka världen.

Umeå kommun befarar att vad som kan komma att bli aktuellt med Boverkets utökade bemyndigande är en successiv skärpning av kraven

gällande friytor inom tomter för skolverksamhet. En sådan utvidgning av regelverket begränsat till skolgården som sektorsområde i planeringen, riskerar att försvåra anordnandet av skolplatser vid förtätningar med bebyggelsekompletteringar där en integrerad helhetstanke enligt ovan finns. Umeå kommun bedömer även att skärpta krav riskerar att generera oflexibla låga kapacitetstak för antalet skolplatser vilket kan innebära att skolor anläggs på platser med långt avstånd från hemmiljön därför att ytor finns och inte för att främja en helhetssyn. I förlängningen befarar Umeå kommun att en sådan sektorsplanering inte främjar användandet av miljövänliga transportsätt vilket därmed innebär att närhetsprincipen går förlorad.

Umeå kommun menar att utifrån en avvägd hållbar helhetstanke som syftar till att säkerställa trygga och välfungerande stadsdelar med hänsyn till lokala förutsättningar, kan skäligen bedömningar av PBL:s bestämmelser utgöra en tillräcklig ram för att åstadkomma en erforderlig friyta gällande storlek och kvalitet. Umeå kommun bedömer att promemorians konsekvensbeskrivning haltar betänkligt i dessa avseenden där ett utökat regelverk riskerar att bli kontraproduktivt gentemot grundtanken gällande den täta stadens fördelar.

Umeå kommun anser sammanfattningsvis att denna fråga är viktig men oerhört komplex med flera integrerade plantekniska, administrativa och ekonomiska aspekter, där förutsättningarna varierar i Sveriges avlånga land. För att hitta en nationell nivå i ambitionen att ta hänsyn till barnkonventionens artiklar och att snarare stadsmiljön i sin helhet tillgodoser barns vardagliga behov av fysisk aktivitet, rekreation och lek, förordar följaktligen Umeå kommun att frågan tas i ett större och bredare grepp. Med motiv som baseras på mer integrerade perspektiv i livsmiljön bör det finnas potentiella åtgärder som ej kräver föreskrifter och som ger stöd i avvägningar utifrån nuvarande bestämmelser i 2:7 § PBL samt 8:9-11 §§ PBL.

Om beslut fattas som ändå ger Boverket ett utökat bemyndigande att meddela föreskrifter förutsätter Umeå kommun att myndighetens kommande förslag genomgår ett remissförfarande innan fastställelse.

Hans Lindberg
Kommunstyrelsens ordförande

Margaretha Alfredsson
Stadsdirektör